

УДК 342.9

Максим РОМАНЕНКО

аспірант кафедри конституційного та адміністративного права
Запорізький національний університет, вул. Жуковського, 66,
м. Запоріжжя, 69600

ORCID: 0009-0007-9348-4081

DOI: 10.32782/LST/2024-1-5

Бібліографічний опис статті: Романенко, М. (2024). Ефективність державної політики у сфері банкрутства: соціальний та правовий вимір. *Law. State. Technology*, 1, 34–38, doi: 10.32782/LST/2024-1-5

**ЕФЕКТИВНІСТЬ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ У СФЕРІ БАНКРУТСТВА:
СОЦІАЛЬНИЙ ТА ПРАВОВИЙ ВИМІР**

Метою статті визначено встановлення змісту ефективності державної політики у сфері банкрутства з точки зору соціальної та правової характеристики функціонування суспільних відносин. Автором визначено, що здійснення загальнодержавної та регіональної політики у сфері банкрутства є складовою політики у сфері економічних відносин, яка має переслідувати за функціональну мету прагнення держави до підприємницького зростання, де базисом є соціально відповідальний бізнес-сегмент. Встановлено, що однією із ключових проблем здійснення державної економічної політики має визначатися якісне організаційно-правове її забезпечення та встановлення ефективної інституціональної моделі побудови системи суб'єктів владних повноважень, діяльність яких спрямовується на формування механізму відновлення платоспроможності боржника або у разі необхідності реалізації процедур визнання його банкрутом. На підставі характеристики змісту чинного господарсько-правового законодавства України встановлено, що здійснення державної політики у сфері банкрутства має спрямовуватися на створення ефективних соціально-економічних, організаційно-правових та інших умов для відновлення платоспроможності юридичних осіб – суб'єктів підприємницької діяльності як складової системи гарантій стабільного прогресу функціонування суспільств та держави. Зроблено висновок про те, що здійснення державної політики у сфері банкрутства, а відтак і реалізація адміністративних процедур, має відповідати визначеним чинним законодавством принципам, формам та методам впровадження, що має обмежуватися обсягом компетенційних повноважень, що надаються владним суб'єктам. Сутність державної політики у сфері банкрутства визначено як певна сукупність ідей, інтересів, потреб, прагнень суспільства, що визначають зміст компетенції органів державної влади з питань сприяння відновлення платоспроможності суб'єктів господарювання, що переслідує загальну ціль суспільного розвитку – забезпечення добробуту населення та гарантування соціально-економічного прогресу соціуму та держави.

Ключові слова: банкрутство, економічна функція держави, державна політика, компетенція, суб'єкт владних повноважень.

Maksym ROMANENKO

postgraduate student of the Department of Constitutional and Administrative Law
Zaporizhia National University, 66, Zhukovsky str., Zaporizhzhia, 69600

ORCID: 0009-0007-9348-4081

DOI: 10.32782/LST/2024-1-5

To cite this article: Romanenko, M. (2024). Efektivnist derzhavnoi polityky u sferi bankrutstva: sotsialnyi ta pravovyi vymir [Efficiency of state policy in the field of bankruptcy: social and legal dimensions]. *Law. State. Technology*, 1, 34–38, doi: 10.32782/LST/2024-1-5

**EFFICIENCY OF STATE POLICY IN THE FIELD OF BANKRUPTCY:
SOCIAL AND LEGAL DIMENSION**

The purpose of the article is to establish the content of the effectiveness of state policy in the field of bankruptcy from the point of view of the social and legal characteristics of the functioning of social relations. The author determined that the implementation of the state and regional policy in the field of bankruptcy is a component of the policy in the field of economic relations, which should pursue the state's desire for entrepreneurial growth, based on the socially responsible business segment, as a functional goal. It was established that one of the key problems of the implementation of the state economic policy should be the determination of its high-quality organizational

and legal support and the establishment of an effective institutional model for building a system of subjects of power, whose activities are aimed at forming a mechanism for restoring the debtor's solvency or, if necessary, implementing procedures for declaring him bankrupt. Based on the characteristics of the content of the current economic and legal legislation of Ukraine, it was established that the implementation of state policy in the field of bankruptcy should be aimed at creating effective social-economic, organizational-legal and other conditions for restoring the solvency of legal entities – subjects of entrepreneurial activity as a component of the system of guarantees of stable progress of the functioning of societies and the state. It was concluded that the implementation of state policy in the field of bankruptcy, and therefore the implementation of administrative procedures, should comply with the principles, forms and methods of implementation defined by the current legislation, which should be limited to the scope of competence powers granted to the authorities. The essence of state policy in the field of bankruptcy is defined as a certain set of ideas, interests, needs, aspirations of society, which determine the content of the competence of state authorities on issues of promoting the restoration of the solvency of economic entities, which pursues the general goal of social development – ensuring the well-being of the population and guaranteeing social economic progress of society and the state.

Key words: bankruptcy, economic function of the state, state policy, competence, subject of state power.

Постановка проблеми. Проголошена у 1998 році в Україні адміністративна реформа (Про заходи щодо впровадження Концепції адміністративної реформи в Україні, 1998) вимагає поступової трансформації усієї системи публічного управління, де одним із пріоритетів має визначатися забезпечення вимог децентралізації влади та акумуляції публічних фінансів надходжень та ресурсів. Перехід до децентралізованої системи здійснення публічного управління має бути виваженим, але при цьому не затягнутим у часі. Час підтвердив доцільність перегляду управлінських підходів до розподілу фінансових надходжень та формування місцевих бюджетів, а також надання можливості для використання таких ресурсів для потреб територіальної громади.

Здійснення загальнодержавної та регіональної політики у сфері банкрутства є складовою політики у сфері економічних відносин, вона має переслідувати за функціональну мету прагнення держави до підприємницького зростання, де базисом власне і є успішний, соціально відповідальний бізнес-сегмент.

Відтак однією із ключових проблем здійснення державної економічної політики має визначатися якісне організаційно-правове її забезпечення та встановлення ефективної інституціональної моделі побудови системи суб'єктів владних повноважень, діяльність яких спрямовується на формування механізму відновлення платоспроможності боржника або у разі необхідності реалізації процедур визнання його банкрутом.

Стан наукової розробки проблеми. Функціональна ефективність прогнозованої політики у сфері запобігання банкрутства перебуває у залежності від якості національного законодавства, дієвості взаємодії суб'єктів господарювання та формування незалежної та результативної судової та правоохоронної системи, де важливе місце займають в тому числі і арбі-

тражні керуючі як суб'єкти, уповноважені на захист інтересів учасників господарсько-правових відносин.

Питання формування змісту загальнодержавної та регіональної політики у сфері запобігання банкрутства досліджувалось у публікаціях таких вчених, як М.А. Сарнацький (Сарнацький, 2020: 203–212), А.В. Щерба (Щерба, 2011), І.В. Мінчинська (Мінчинська, 2019: 114–126), Ю.О. Легеза, Є.О. Легеза (Легеза, 2019: 28-33) та ін.

Очевидно, що питання забезпечення ефективності формування та здійснення загальнодержавної та регіональної політики у сфері банкрутства мають науково-практичний інтерес, та особливо вони загострюються в умовах економічної турбулентності, що визначає актуальність даного дослідження.

Пошук дієвих адміністративно-правових механізмів впливу на ефективність здійснення загальнонаціональної та регіональної політики з питань банкрутства обумовлюється поєднанням у таких відносинах як публічного інтересу у сфері забезпечення соціально-економічного зростання, так і приватного інтересу, що полягає у визначенні прагнень суб'єктів господарювання до збереження власної платоспроможності або ж навпаки припинення господарської діяльності, що обумовлює мету даної публікації.

Метою статті є визначення змісту ефективності державної політики у сфері банкрутства з точки зору соціальної та правової характеристики функціонування суспільних відносин.

Виклад основного матеріалу. Встановлення у відносинах з питань банкрутства адміністративно-правового сегменту регулювання пояснюється необхідністю: по-перше, створення умов для розвитку економічної системи на засадах стабільності; по-друге, визначення заходів стимулювання суб'єктів господарювання щодо участі у перерозподілі ВВП; по-третє, формування конкурентоздатної еко-

номіки; по-четверте, гарантування реалізації інтересів кредиторів та боржників.

Забезпечення стабільності розвитку економічної системи держави виконує такі стратегічно важливі завдання, як досягнення балансу приватного та публічного інтересу у здійсненні господарсько-правових відносин. До складових елементів загальнодержавної політики у сфері банкрутства, що мають бути реалізовані в Україні, необхідно віднести: забезпечення здійснення громадського обговорення проектів законів України, в тому числі різноманітних стратегій та концепцій на засадах прозорості та доступності; нормативне врегулювання змісту правовідносин із здійснення політики запобігання банкрутства; пошук та впровадження дієвих ефективних інструментів публічного адміністрування у забезпеченні реалізації мети дієвості господарсько-правових механізмів здійснення підприємництва; функціонування ефективного механізму юридичної відповідальності учасників процедури банкрутства в цілому, і зокрема, арбітражних керуючих як економіко-правових менеджерів; гарантування виконання рішень господарських судів; створення сприятливого інвестиційного середовища; впровадження засобів та форм внутрішнього та зовнішнього контролю за здійснення загальнодержавної політики у сфері банкрутства.

Розпочнемо дослідження поняття та змісту такої категорії як «політика», оскільки саме вона виступає основоположною категорією у розумінні інших, нами зазначених понять. Перш за все, політика виступає багатокомпонентним та багатоаспектним поняттям, яке характеризує широке коло відносин суспільного життя, як то політика соціальна, фінансова, промислова, аграрна, економічна, правова, військова, екологічна та ін.

Зважаючи на таку багатоаспектність, політика має широкий зміст, характеристику, властивості, суб'єктів, об'єктів та оцінок як з боку суспільства, так і з боку владних суб'єктів.

Реалізація державної політики у сфері банкрутства має багатогранний вимір. Політика розкривається через соціально-економічну, нормативно-правову, морально-етичну складову, та є безумовний фактор формування та задоволення потреб суспільства та держави. Зміст політики визначається наявними в суспільстві потребами та інтересами, а отже необхідно говорити про її мінливість та залежність від історико-правових умов розвитку держави (Хаустова, 2020: 39–42).

Адміністративно-правовий аспект розуміння категорії «політика», на думку О.І. Безпалової,

полягає в обґрунтуванні доцільності її розгляду як певної обґрунтованої, функціонально цілеспрямованої та структурно системної діяльності суб'єктів суспільних відносин, що обумовлюється встановленою стратегією, цілями та концепціями, досягнення яких для певної соціальної спільноти є пріоритетним (Безпалова: 2014: 99–100).

Реалізація політики в будь-якій сфері має враховувати сукупність факторів, як у їх зовнішніх проявах, так і у їх внутрішньому суб'єктивному змісті (Юридична енциклопедія, 2002: 629). Головною особливістю політики як фактору, що впливає на розвиток суспільства, є її публічність, взаємозв'язок із публічною владою.

Аби розглянути питання «політика» в його динамічному аспекті, варто звернути увагу на те, що політика, це завжди публічна категорія, яка торкається інтересів суспільства й реалізується публічною владою (Валевський, 2001: 25–30). Політика визначає напрям розвитку держави, суспільства, та окремих сфер суспільних правовідносин, часто відображаючи найбільш видатні досягнення чи прагнення соціуму.

Визначення змісту державної політики у сфері банкрутства має пов'язуватися із характеристикою дій суб'єктів владних повноважень у визначених сферах суспільних відносин, зокрема, у сфері запобігання поширенню випадків визнання юридичних осіб неплатоспроможними як складової ефективності здійснення державної економічної політики.

В цьому сенсі варто навести обґрунтування визначення поняття «політика», наведеного у дослідженнях І. Петренка, де встановлено, що критерієм ефективності діяльності органів державної влади є успішність керівництва суспільством та здатність задовольнити його потреби, в тому числі шляхом пошуку компромісів між потребами різних соціальних груп (Петренко, 2011). Отже, державна політика є відображенням пропорційно ефективного співвідношення об'єктивних факторів розвитку суспільства та суб'єктивних потреб окремих його членів, що втілюється у діяльності органів державної влади.

Аналіз чинного законодавства з питань банкрутства призводить до висновку, що питання державної політики у цій сфері не знайшли відповідного закріплення у діючому законодавстві. Базовий нормативний документ, Кодекс України з процедур банкрутства, що регулює відповідні відносини не має навіть відповідних розділів, щодо узагальнюючих норм-принципів, які мають бути у законодавчому акті, який претендує на кодифікований нормативний акт. Лише Господарський кодекс України має норму про державну політику з питань банкрутства але

вона не є загальною нормою принципом, а лише стосується окремих випадків провадження з банкрутства державних підприємств та підприємств з часткою держави (ст. 214 ГК України) (Господарський кодекс України, 2003).

Відсутність таких норм може свідчити про неможливість або принаймні про складність здійснення на практиці ефективної державної політики у сфері банкрутства через відсутність прозорих та чітко закріплених правил поведінки учасників відповідних правовідносин, які б мали бути базисними принципами такої політики для державних органів та учасників відповідних правовідносин.

Здійснення загальнодержавної та регіональної політики у сфері банкрутства є складовою політики у сфері економічних відносин, вона має переслідувати за функціональну мету прагнення держави до підприємницького зростання, де базисом власне і є успішний, соціально відповідальний бізнес-сегмент.

Від так однією із ключових проблем здійснення державної економічної політики має визначатися якісне організаційно-правове її забезпечення та встановлення ефективної інституціональної моделі побудови системи суб'єктів владних повноважень, діяльність яких спрямовується на формування механізму відновлення платоспроможності боржника або у разі необхідності реалізації процедур визнання його банкрутом.

Таким чином, функціональна ефективність прогнозованої політики у сфері запобігання банкрутства перебуває у залежності від якості національного законодавства, дієвості взаємодії суб'єктів господарювання та формування незалежної та результативної судової та правоохоронної системи, де важливе місце займають в тому числі і арбітражні керуючі як суб'єкти, уповноважені на захист інтересів учасників господарсько-правових відносин.

Висновок. Забезпечення стабільності розвитку економічної системи держави виконує такі

стратегічно важливі завдання, як досягнення балансу приватного та публічного інтересу у здійсненні господарсько-правових відносин. До складових елементів загальнонаціональної політики у сфері банкрутства, що мають бути реалізовані в Україні, необхідно віднести: забезпечення здійснення громадського обговорення проєктів законів України, в тому числі різноманітних стратегій та концепцій на засадах прозорості та доступності; нормативне врегулювання змісту правовідносин із здійснення політики запобігання банкрутства; пошук та впровадження дієвих ефективних інструментів публічного адміністрування у забезпеченні реалізації мети дієвості господарсько-правових механізмів здійснення підприємництва; функціонування ефективного механізму юридичної відповідальності учасників процедури банкрутства в цілому, і зокрема, арбітражних керуючих як економіко-правових менеджерів; гарантування виконання рішень господарських судів; створення сприятливого інвестиційного середовища для інвесторів; впровадження засобів та форм внутрішнього та зовнішнього контролю за здійснення загальнонаціональної політики у сфері банкрутства.

Таким чином, сутність державної політики у сфері банкрутства має розумітися як певна сукупність ідей, інтересів, потреб, прагнень суспільства, що визначають зміст компетенції органів державної влади з питань сприяння відновлення платоспроможності суб'єктів господарювання, що переслідує загальну ціль суспільного розвитку – забезпечення добробуту населення та гарантування соціально-економічного прогресу соціуму та держави.

Принципи державної політики у сфері банкрутства мають бути закріплені у діючих базових нормативних актах, що дасть можливість відповідним органам держави та всім учасникам відповідних правовідносин слідувати цим нормам у практичній діяльності.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Про заходи щодо впровадження Концепції адміністративної реформи в Україні: Указ Президента України від 22 липня 1998 року № 810/98. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/810/98#Text>
2. Сарнацький М.А. Чинники, які впливають на ефективність адміністративно-правового регулювання державної політики у сфері банкрутства в Україні. *Юридичний вісник*. 2020. № 5. С. 203–212.
3. Щерба А. В. Адміністративні процедури в органах місцевого самоврядування в Україні: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07. Харків, 2011. 198 с.
4. Минчинська І. В. Динаміка та структура показників неплатоспроможності та банкрутства підприємств в Україні: аналітично-статистичний огляд. *Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки*. (2019). № 6 (276). С. 114–126
5. Легеза Ю.О., Легеза Є.О. Напрями вдосконалення законодавства України в частині адміністративно-правового забезпечення реалізації економічної функції держави. *ScienceRise : Juridical Science*. 2019. Volume 2 (8). С.28–33

6. Хаустова М.Г. Правова політика української держави у сфері модернізації правової системи України. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2020. № 1. С. 39–42.
7. Безпалова О.І. Адміністративно-правовий механізм реалізації правоохоронної функції держави: моногр. Харків : НікаНова, (2014). 544 с.
8. Юридична енциклопедія: в 6 т. Т. 4 Н–П / [редкол.: Ю. С. Шемшученко (відп. ред.) та ін.]. Київ : Укр. енцикл імені М.П. Бажана, (2002). 717 с.
9. Валецький О.Л. Державна політика в Україні: методологія аналізу, стратегія, механізми впровадження: монографія. Київ: НІСД, (2001). 242 с.
10. Петренко І. Сутність державної політики та державних цільових програм. *Віче*. 2011. № 10. URL: <http://www.viche.info/journal/2566/>
11. Господарський кодекс України: Закон України від 16 січня 2003 року № 436-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text>

REFERENCES:

1. Pro zakhody shchodo vprovadzhennia Kontseptsii administratyvnoi reformy v Ukraini: Ukaz Prezydenta Ukrainy vid 22 lyupnia 1998 roku № 810/98 [On measures to implement the Concept of Administrative Reform in Ukraine: Decree of the President of Ukraine dated July 22, 1998 No. 810/98]. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/810/98#Text> [in Ukrainian]
2. Sarnatsky, M.A. (2020). Chynnyky, yaki vplyvaiut na efektyvnist administratyvno-pravovoho rehuliuвання derzhavnoi polityky u sferi bankrutstva v Ukraini [Factors influencing the effectiveness of administrative and legal regulation of state policy in the field of bankruptcy in Ukraine]. *Legal Bulletin*. No. 5. pp. 203–212. [in Ukrainian]
3. Shcherba, A.V. (2011). Administratyvni protsedury v orhanakh mistsevoho samovriaduvannia v Ukraini [Administrative procedures in local government bodies in Ukraine]: dis. ...cand. Legal Sciences: 12.00.07. Kharkov., 198 p. [in Ukrainian]
4. Minchinskaya, I.V. (2019). Dynamika ta struktura pokaznykiv neplatospromozhnosti ta bankrutstva pidpriemstv v Ukraini: analitychno-statystychnyi ohliad [Dynamics and structure of insolvency and bankruptcy indicators of enterprises in Ukraine: analytical and statistical review]. *Bulletin of Khmelnytsky National University. Economic Sciences*. No. 6 (276). pp. 114–126 [in Ukrainian]
5. Leheza, Yu.O. & Leheza, Ye.O. (2019). Napriamy vdoskonalennia zakonodavstva Ukrainy v chastyni administratyvno-pravovoho zabezpechennia realizatsii ekonomichnoi funktsii derzhavy [Directions for improving the legislation of Ukraine in terms of administrative and legal support for the implementation of the economic function of the state]. *ScienceRise: Juridical Science*. Volume 2(8). С. 28–33 [in Ukrainian]
6. Khaustova, M.G. (2020). Pravova polityka ukrainskoi derzhavy u sferi modernizatsii pravovoi systemy Ukrainy [Legal policy of the Ukrainian state in the sphere of modernization of the legal system of Ukraine]. *Legal scientific electronic journal*. No. 1. pp. 39–42. [in Ukrainian].
7. Bepalova, O.I. (2014). Administratyvno-pravovyi mekhanizm realizatsii pravookhoronnoi funktsii derzhavy [Administrative and legal mechanism for implementing the law enforcement function of the state]: monograph. Kharkiv: Nikonova, . 544 pp. [in Ukrainian]
8. Legal Encyclopedia (2002). in 6 volumes. T. 4 N-P / [editor: Yu. S. Shemshuchenko (responsible editor) and others]. Kyiv. : Ukr. Entsik named after M.P. Bazhan. 717 p. [in Ukrainian]
9. Valevsky, O.L. (2001). Derzhavna polityka v Ukraini: metodolohiia analizu, stratehiia, mekhanizmy vprovadzhennia: monohrafiia [State policy in Ukraine: methodology of analysis, strategy, mechanisms of implementation: monograph]. Kyiv : NISI. 242 p. [in Ukrainian]
10. Petrenko, I. (2011). The essence of state policy and state target programs. *Veche*. No. 10 Retrieved from: <http://www.viche.info/journal/2566/> [in Ukrainian]
11. Economic Code of Ukraine (2003). Law of Ukraine dated January 16, No. 436-IV. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text> [in Ukrainian]